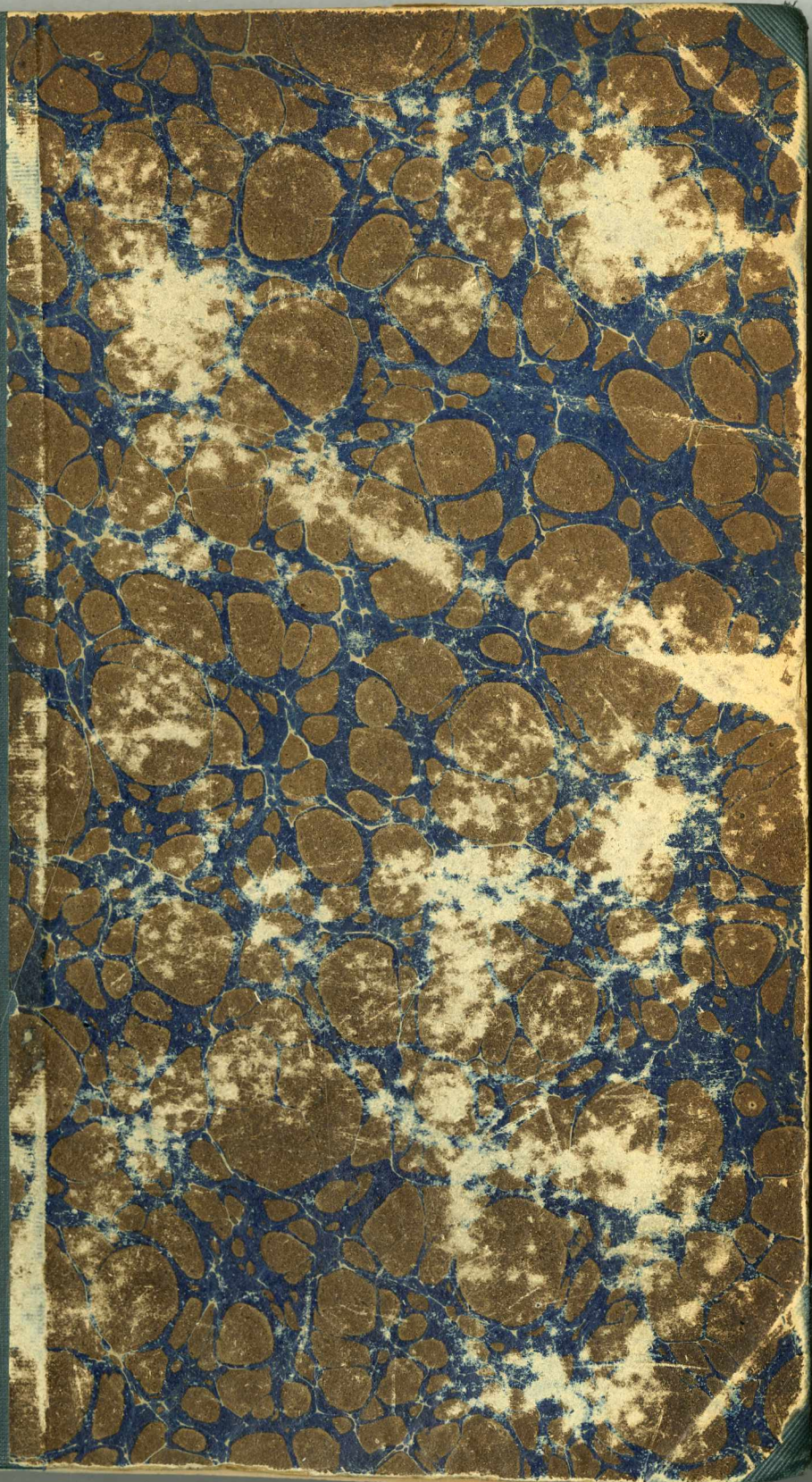

Politikai
röpiratok.

120.

120
1038

MÁSODIK
RÁKÓCZI FERENCZ
SZÓZATA

1707-dik ÉVBŐL.

AZ IGEN RITKA EREDETI NYOMATVÁNY UTÁN

KIADTA

MAKÁRY GYÖRGY.

2.

Egerben,
az érseki főtanoda könyvnyomdájában,
1849.

MAGYAROK

RAKOCZI HERCEG

ANONATA

1848. ÉVI

NYELVI ÉS IRÁSI MŰVEK

DE BALLAGI GÉZA

1848

NYELVI ÉS IRÁSI MŰVEK

Vezérszó.

Jelen propositio, illetőleg második Rákóczi Ferencznek Erdély háromnyelvű népéhez intézett szózata, mind historiai, mind diplomaticai érdeménél fogva különös érdekű lehet. Úgy hiszem, ha nem volna is annyira nagy ritkaság, mikép ez még a nevezetesebb könyvtárakban sem találhatók, érdemelné, hogy magyar hazánkban sok ezer példányban ismertessék. Megvallom azonban, mikép magamra a tolokodás gyanuját véltem hárulni, ha tudom, hogy a birtokomban lévő nyomtatvány nemzetünknel vagy csak húsz példányban is fennvan, ha mind a mellett is az említett szózatnak újranyomatásával lépek-elő.

IV

Ehez képest szorgosan tudakozódtam: hol találhatóhatnak még az országban a jelen propositionnak példányai? Minek következtében most már hitelesen mondhatom, hogy habár egykori régiségbuvárunk Sándor István emlékezik is munkájában éppen az itteni propositionul, ugyanaz sem a pesti magyar egyetem, sem a magyar academia birtokában nincs, sem a marosvásárhelyi nagy könyvtárban nem találhatók; innen a legritkább nyomtatványok közé tartozik.

Ne legyen, gondolám, véka alá rejtett világ a sajtó szabadlétében igenis közzétételre méltó szózat, mellynek napjainkban teljes korszerűségét, hiszem, egy igaz hazafi sem fogja tagadni. Különben is második Rákóczi Ferencznek némely maradványa ugyancsak jelen harcziás epochánk kezdetekor közöltetett. Társsuljon azzal ezen propositio, melly a fejünkre nőtt dynastiát úgy tükrözi-elő, mint mellynek nemzetünkre ható fondor természete magyar királyságra jutásával egykoru.

De hadd mondja-el maga Rákóczi nekünk azt, mit idejében tapasztalt. Az érdemes olvasó igenis látni fogja, miként Rákóczi úgy beszél, valamintha napjainkra szólott volna. De nem csoda, ha megfontoljuk, mikép az említett dynastiát ugyanazon lelkület vezérlé még előbb is, mint ma. Nem szükség itt pragmaticai leczkéket tartani erre nézve: tekintsen bárki ha nem odább, vagycsak első Lipót életébe, a Lobkoviczok és Montecuculliak, ezen csúszó mászó állatok, mételyes korába: meg fog győződni.

Rákóczit talán némellyek teljesen elkeseredett és sorsán kétségbesett embernek s így elfogultnak gondolhatnák. De félre az illy föltétellel! A mi Rákóczink vallásos, emberszerető, balsorsán felülemelkedő, erős lelkű férjfiu volt. Híven festi őt mint bujdosót az ő leghűbb embere Mikes Kelemen; melly őszinte előadás után nem lehet második Rákóczi Ferencznek tiszta lelkületét nem dicsérnünk.

VI

Legyen itt még néhány vonás életéből.

II. Rákóczi Ferencz, fia I. Rákóczi Ferencz erdélyi fejedelemnek és Zrinyi Ilonának, született Borsiban, Zemplény megyében 1674. sept. 4-én. Mielőtt fejdelemmé választatnék, már még előbb a szécsényi gyűlés őt a híres confederatio vezérének választá. Kazinczy, erdélyi levelei elébe függesztett előszavában más valaki után úgy adja-elő, hogy éppen az 1707-dik évi márczius 28-kán tartatott marosvásárhelyi hongyülés választá-meg II. Rákóczi Ferenczet erdélyi fejdelemmé; éppen azon hongyülés, mellynek propositiójául tűzte volt ki a fiatal fejdelem az itt kiadott szózatot; hanem, mint ennek latin cziméből is látható, Rákóczi Ferencz már ekkor magát többek közt erdélyi fejedelemnek is írta, amint is már azelőtt három évvel arra meg volt választva, mint itt a 7-dik lapon látható. Majd a híres ónodi gyűlésen, melly a. m. vásárhelyit követte, jelent-

meg Rákóczi, seregének legszebb férjfia, mint Kazinczy írja; deli szálás természetben, lobogó fekete hajjal, bajuszszal, szemekkel, lilomfejérségü homlokkal, rózsapiros arczczal. —

Már előbb II. Rákóczi Ferencz a császári párt ellenében keletkezett szövetséges rendeket jó sikerrel vezérlé. Nagy része Magyarországnak Rákóczi által meg vala hódítva. De majd egynémi zavar s rossz vezérek miatt Rákóczi szerencséje ellenfordulatot vőn, mig végre I. József császárral a rendek által 1711-dik évben béke kötöttetett. Rákóczi azonban a békeczikkeket el nem fogadta, s dolgainak a viszályos honban biztos czélpon-
tot nem találhatván, bujdosásnak indult. Megjárta Lengyelországot, Angliát; majd Párizsba térvén-által, a maga, úgy családja s nemzete történeteit megírta (Hist. des revol. de Hongrie). Végre a török birodalomba költözött, s majd a marmorai tengernél Rodostóban 1735. apr. 8-kán meghalt.

VIII

Az itteni propositio több oldalról méltó becslésre. A szépiralmi kincsek buyára különösen rethorikai gyöngyöket szemelhet-ki abból. De most illyekre alig van idő. Azonban ezek mellőztével is Rákóczi szózata minden igaz magyart lelkesíthet.

Íram Debreczenben, márczius 3-án 1849.

a kiadó.

PROPOSITIO
SERENISSIMI PRINCIPIS
DOMINI
D. FRANCISCI II.
DEI GRATIA, SACRI ROMANI
IMPERII, ET TRANSYLVANIAE PRIN-
CIPIS
RAKOCZI;

Partium Regni Hungariae DOMINI, et Si-
culorum COMITIS; Pro Libertate Confoede-
ratorum, Regni Hungariae Statuum et Ordi-
num, ut et Munkácsiensis et Makovicziensis
DUCIS, etc.

Ad

*Inclutos Trium Nationum Regni Transylvaniae,
et Partium Hungariae, eidem annexarum,
Universos Status et Ordines, in Generalibus
eorundem Comitibus, ad diem 28. Mensis Martii,
Anni praesentis 1707. ex Edicto Suae Sereni-
tatis Principalis, in Civitatem Maros-Vásár-
hely, Indictis et Celebratis, factu.*

PHILOSOPHO

RECTORIS UNIVERSITATIS

BOHEMIAE

D. FRANTISKA II

DEI GRATIA SACRI ROMANI

CAESARIS ET ARCHIDUCIS AUSTRIAE

PRINCIPIS

RAKOCZI;

Principis Regni Hungariae BOHEMIAE, et SA-

LABIAE COMITIS; Pro Illustri Consule

electo, Regni Hungariae Senator et Ord-

inarius, in et Hungariae et Slavoniae

DUCE, etc.

1711

Inclytus Princeps, Illustrius Regni Slavoniae

et Croatiae Praefectus, cuius universum

inter nos Status et Conditiones, in Constituendis

regendis Conditionibus, ad diem 28. Mensis Martii

anno praesentis 1711. et Fidei Juris Praesens

totus Praesentis, in Constituis, Honoris, Virtutis

et, Indignitatis et Exaltationis, Jacuit.

Tekintetes Nemes Ország!

A' Kinek tsak az el-mult *Saeculumban*-is ditsösséges Szabadságiban frissen illatozó virágzását, ámbár a kies szellő lengedezésének szine alatt az *Austriai* szélvésznek háborúja szomorúan el-hervasztotta vala; annak mindazáltal szép Törvényes igasságban és rendben fundáltatott 's ki-terjedett gyökerét, a' nagy Istennek jó gondviselő Kegyelme olly móddal takargatta, az honnan újjolag azon drága Szabadsági *Jus*nak bimbója ki-növény mind ki-csirázhasson, mind pedig idejében fel-jövő dél-szinnek alkalmatosságával, annak előddedi virágjának tellyes-ségét, a' mint remélnjük, végre mindnyájan szemlélhessük-is. Bizonyára valamikor e' Nemes Hazának ditsöül fel-épült eredetire vettyük vizsgáló elménket, és annak az óltától fogya sok kétséges változásoknak sűrű habjai közt hánykódó sorsát meg-tekinttyük, méltán nagy hálá-adó szivel tsudálhattya ki-ki a' Felséges Istennek a' Magyar Nemzetnek meg maradásáról, és annak Arany Szabadságinak meg-óltalmazásáról el-rendelt Kegyelmeit; hogy a' midön ama' páva tollakkal tündöklő, 's annak fényességével szomszéd Tartományokat maga mirigyes uralkodására édesgető kegyellen Saskeselyü, a Királyi ditsö Koronát

maga vas körmei közzé ragadta; oly kegyessen védelmezte mindazáltal annak leg-sirossabb Tartományát e' Nemes Hazát, a melly mint egy árva nyögő Gerlicze, az akkori ragadomány alól ki-verdődvén, az alkalmas el-válással 's külön való szakadással nem tsak meg-menekednék a' készen tartott prédától, hanem egyszersmind az egész Magyar Nemzetnek szeméi előtt meg-maradott 's óltalmaztatott régi Szabadságira nézve világos tükörül lévén, a most nyomorított és rabságban vitetett azon egy Vérből álló szomszéd Magyar Ország Rendeinek-is mindenkori kész védelmezéssel és fegyverének ör-állásával mind annyiszor hasznossan szolgálna, valamennyiszer tollai kéméletlenül többire ki-fosztatván, éppen az öszveszorúlt maroknyi Szabadságnak örzékeny helyére, mintegy a' begyire rohanni láttatnék az utolsó veszedelem.

Vallyon ki nem tudgya? hogy mindgyárt eleinten ama' siralmas Mohácsi eset után tsak az edgy alkalmatosságra vigyázó, és az Ország rendetlen dolgainak zürzavariban halászni igyekező, 's az által a' Szabad Nemzetet maga töribe ejtő *Austriai Ferdinándnak*, miképpen állott légyen ellent, ama' Hazájának romlásán kesergő, és azért állhatatos szível utolsó próbákra ment jeles *Heros Zapollya* Királynak most-is e' Hazában tündöklő *virtussa*? a' Ki-is mind addig vesződéek ellenkező Társával a' Nemzet-ség drága Szabadságinak Arany gyapja felett, míglen e' Tartománynak Korona gyanánt környül lévő hegyei közzé a' meg-maradásra azt bé-rekesztvén, az

újabb Fejedelmi Kormánynak rendit és módgyát végre fel-nem állítá. Vallyon kinél van el-rejtve? ama bódlog emlekezetü Eleinknek, a' Mélt. *Báthori* Háznak, ezen nagy Kintsnek meg-óltalmazásában való ditséretes maga-viselése? Mit nem tselekedtek az annak utánna bé-következett *Bocskai* és *Bethlen* Ör-álló Fejedelmek? Mennyi veritékes munkával és sok nemes vérnek hullásával bizonyították igaz *Tutor*ságokat ezen kedves jószágnak ki sáfárlásában Nevünket viselő 's ditsösséges emlekezetü *Rákóczi Sigmoud* és két *György* Fejedelmek, Erdély Országának erős oszlopi? Bizvást szégyen kívül meg-vallhattya fel-vontt Ivinek meg-akadályoztatását és éles Fegyverének meg-tsorbíttatását a' fel-fuvalkodásra hanyatlott ellenkező fél, és az akkoriban a' szolgálatnak ígája alá huzatott szomszéd Anya Orzágnak Nemes Rendei-is, méltán védelmezhetik az által a' magok Szabadságbéli Nemzetséges *Jussok*at; hogy valamennyiszer a' felyül említett Fejedelmi Férjfiak az *Austriai* szélvésznek ellene tárgyúl közben vetették magokat, mind annyiszor győzedelmes Hadakozások által mintegy a' Törvénynek rendi szerint való *Contradictio* tétellel, a' sok Törvénytelen *praejudicium*oknak ellene állottak, és *per consequens* a' Törvényes útnak színe alatt ki-keresett *practensiok*at-is haszontalanokká tehettek, 's ma-is méltán tehetik.

Ekképpen folyván azon el-határozott bódlog elszakadásnak idejétől fogva, a' Magyar név megmaradásának szerentséjére e' Nemes Hazának dolgai, bezzeg el utóljára hirtelen meg-változék az eddig

Isten jóvóltából azon egy sinór mértéken járó szerentsének kereke, a' midőn ama felyül nevezett Sas-keselyü, nem tsak a' maga körmei között rabúl tartott szomszéd Feleknek Szabadságokat egészen lába alá tapodta; hanem egyszersmind annak védelmező Paisát-is, ezen Nemes Hazát, hol aranyas, hol vas Kopiákkal hátra-vertvén, annyira meg-rontotta, és végső jajra juttatta. hogy a' maga bé-küldött éhező Hárpiái által, minden Törvényeket, *Just*, Szabadságot és *Privilegium*okat öszve-zúrván zavarván, a' Haza kiességét bé-mocskolván, gazdagságit és kincsét le-koppasztván, már már utolsó veszedelemnek örvényében el annyira kezdé bé-hajtani, hogy mindnyájan a' vas járomnak súlya alatt nyögven, még az emberi reménségnek vigasztalásáról-is valaha történhető szabadulás iránt-is alig gondolkozhatánk.

Illyetén feneketlen kétséges dolgoknak közepette, ki-tszett mindazáltal a' Mennyei Felségnek e' Nemzet meg őltalmazására el-rendeltt Kegyelme, midőn mind e' két Haza homályban bé borult Szabadságinak por hamu alatt szikrázó kevés fényét, Nemzetséges ügyünkhöz fel-indított s ki-vonatott szablyánknak villogásával dél-szini tündöklésre láttatik fel-hozni. Van annakokáért, a' miért mind a' Magyar Nemzet Istenünknek illy nagy jóvóltát hálá adással magasztalja, mind pedig Mi-is annak el-alélt szivét szükséges örvendezésekre indítsuk! Mert ugyan-is, hogy ha nagy örömünkre lehetett magunknak-is sok üldöztetésink és bújdosásink után édes Hazánk 's Nemzetünk ügyéért fegyverben öltözvén Hazánkba

nem csak vissza térnünk; de azt, ámbár olykor olykor álhatatlan szerentsével, mindazáltal állandó bóldog ki-menetelü reménsséggel, Ellenségünknek sokszori meg-szégyenítésével vezérleünk; mennyivel inkább nagyobb vigasztalásunkra lehet, sok veszedelmes nyughatatlanságink után, ezen Nemes Ország *Status*sit már-is olly virágzásra ki-csirázott Szabadságában szemlélnünk, a' melly által édes Hazájoknak leg-erősebb szegelet kövét, Fejedelmének szabad választásában helyre állattnak lenni láttyuk

El nem hallgathattyuk a' Nemes *Status*oknak bóldog emlekezetü Eleinkhez már az előtt bé-plántaltatott, és onnan Személyünkhöz-is ki-nevedett szives indulattyokat: a' midön ennek előtte három esztendővel Bennünket magoknak meg-egyezett szabad *rotatio* szerint, nem csak Fejedelmül választának, hanem az után-is abbéli Méltóságos hivatalunknak folytatására való bé-jövetelünket gyakori szives hivogatással óhajtva sürgették: és noha tökéletes szeretettel e' Hazához egyben-kapsoltatott kötelességünk szerint, Nékünk-is ugyan azon el-szántt igyekezetünk vala; de mind eddig-is mennyi közben vetődött gátlások vóltanak okai el késett bé-jövetelünknek, ki-ki a' Hadakozásnak változásit és súlyos terhét meg-fontolván, jó itélettel által láthattya: mellyek is már Istennek Nemzetünkön könyörülő szent Kegyelme által el hárfittatván, és Ellenségünknek szándéki meg-szégyenítettvén, nem mulathattuk-el, hogy idő halasztás nélkül Fejedelmi Székünkbe való ülésünkkel, hivatalunknak súlyos terhét vállunkra ne

vennök; igyekeztvén olly véggel, és el-tökéllett szándékkal azokat kormányoznunk, hogy a' melly bizodalomból a' Fejedelmi Pálcza kezünkbe adattatott, annak valóságát tselekedettel-is bizonyítván, több Atyai gondviselésünk között a' Törvénynek virágzását, és az által az igasságnak személy válogatás nélkül való ki-szolgáltatását czélul vegyük és tartsuk; de mind azok felett Nemzetséges ügyünk hajóját, mellynek kormánya a' Hadakozásnak kezdetitől fogva kezünkre adattatott, most-is azon fel-háborodásnak tengerében fel 's alá hanyattatni látván, és ugyan abból következett Országunk pusztulásit keserves szemmel nézvén, úgy tetszik Atyai gondviselésünk ellen járnánk, hogy ha leg-elsöben-is a' Tsendességnek, és Rendnek Országunkban való bé-plántálásáról nem gondolkodnánk.

Hallhatták mind azok, a' kik tavalyi esztendőben, vagy félelmes szívtől, vagy gonosz tsalárd gondolatoktól viseltetvén, avagy nagy mértékü jutalmok reménségétől meg vakittatván, Hitekről, Urokról, Hazájokról el-felejtkezvén, nyakokat a' tudva való Ellenségnek igája alá adták vala, a' Békesség *tractajá*nak hírét. Nyilván vagyon mind azon hiveinknél-is, a' kik azon időben Hazájokhoz 's választott Fejedelmekhez való szereteteket 's hüségeket feljebb betsülvén, a' keserves bújdosást, és Hazájokon kívül tsak nem kóldulásokkal keresett kenyereket a' meg-kóstoltt járomnál még akkor-is édesbnek lenni itélték, a' midön Ellenségünk Országunkat tölünk el-vévé Meg-bizonyítottuk, a' Békességnek elő mozdítására, minden

privatum, haszon és ditsőség keresés nélkül való szíves indulatunkat, a' midőn látván szerentsés Fegyverünknek az *Austriai* szomszéd Tartományokban való elő-meneteles folyamaltját, meg-szorított Várainak éhséggel és minden utolsó *extremitasokkal* küszködő sorsát, ezen Hazának az Ellenség kegyetlen és ragadozó torkában való bé-esését és siralmas prédáltatását; mindazonáltal igaz hajlandóságunknak ki-nyilatkoztatására, 's úgy nem külömben az *Austriai* sokszor tapasztaltt szines tsalárdságnak ki-hirdetendő tapasztalására nézve, reá mentünk vala olly végge az *Armistitiumnak* bé-vételére, hogy a' mennyire a' Békesség folytatásának ideje kívánná, annak szükséges és alkalmas hosszabbítását továbbra terjesztené: De imé alig várá, míglen Várainak éhezéssel korgó béleit meg-töltvén, 's el-lankadt Hadait pihenéssel meg-frissétvén, a' Békességnek folytatására igazán el-tökéltt igyekezetünket meg-tsalhassa, a' mint-is e' végre, egész Nemzetünk el-nyelésére, nagy Hadi készületekkel e' Hazában lévő kevély Erejét meg-indítván, nem tsak a' Fegyver meg-szűnésének tovább való fonalát álnokúl el-szakasztá, hanem annak felette, a' melly szándékának az igasságnak rendi szerint való véghez vihetése felöl kétségben esett, azt erőszakos úton, és veszedelmünkre szágüldő kegyetlenségének rettentésével akará el-kapni. Legyenek bizonyosságul az egész Keresztyén Világ eleiben botsátott és ki-nyomtattatott *Actak*: és a' hitivel játszódó *Austriai* Háznak istentelenül keblében forralt mirigyos szándékú tsalárdságát ki-fedve hordozzák.

Keserves szível olvassák a' Magyar Országi Nemes *Statusok*, melly ravasz mesterségekkel hímezte hámoztla sok Törvényteleniségekkel fel-rovott tseledetit. Fájlatják az el-ragadtatott Királyi szabad Választásban lévő ditső *Jus*nak erős körmök közzé szorított marczongását. Sirathattyák a' meg-tsonkíttatott *András* Király *Decretum*ának és más minden el-rongyollott Törvényeknek a' Bécsi tömlöczökben való bé-rekesztetését! de bizonyára nem kevesebb keserőséget nemző indulattyát mutatta, és annyival inkább nyilvábban ki fokasztotta, ezen Országhoz, a' mennyivel utólb hajtván hálójában, annak minden régi Szabadságokkal meg-erössítettelt nyakát szakasztani kívánta. Nem szégyenlette az igazán ilélhető Keresztyén Világ előtt ehez olly *Jussát* tartani, hogy a' Töröktől fegyverével nyertt örökös Jóságának állítani erőssen vítatta: meg-felejtkezvén háládatlan szível mind azon segítségekről, a' mellyeket a' bóldog emlékezetü Fejedelemmel első *Apafi Mihály* al *ineált* szövetség avagy *liga* szerint, nagy ravaszszan az Országtól ki-tsala: Kinek tsak hamar annak utánna minden czikkelyeit az öszve költsönözött segítségnek szine alatt, adott hitinek meg-szegésével, az emberi társaságnak meg-botránkozásával, a' szokott Nemzet-séges szövetségek és kötések szentségének meg-rontásával fenekkel fel-fordítá; söt annak felette újabb-újabb ki-gondolt *praetensio*inak találmányival helytelen bizodalmának fundamentomit, az iffjabbik *Apafi Mihály Jussának* törvénytelen *translatio*jával-is támogatni kívánta, a' midön Cúgy-is amaz abbéli tör-

vénytelenségével magát a' Fejedelemségre érdemetlenné tévén) emez mindazonáltal ugyan azon töredékeny *Jus* által magát érdemessé tenni szentségnek tartotta.

Mind ezen fővenyen és jégen épített *praetensio*-it el-szélesztvén, 's helytelen *Jus*ának konkolyát a' Haza Törvényének és Szabadságinak igassága közzül ki rostálván, noha eleitől fogva maga kívánta légyen ezen Nemes Ország részéről-is a' Békesség *tracta*-jában való bé-ereszkedést, és ugyan a' végre *Plenipotentialis* Levelének *tenorát*-is olly móddal formáltatta, melly szerint ki-küldött *Commissariuss*inak a' Nemes *Statusok* Követtyeivel való *negotiatiot* parantsolta vala; látván mindazáltal a' Napnál fényesb tiszta igasságnak tündöklésével magát környül vétetni, elővötte azonnal el-rejtve tartott más mesterségeit, és a Saepia tenger hal módgyára folytatott dolgai után homályt botsátván, nem szégyenlette hiresíteni az egész Ország Rendeinek mellette való hűségeskedését, 's az által az igaz ügghöz ragaszkodott hiveinknek számát csonkítván és kissebbítvén, és a maga igája alá esteknek ellenkező szándékát állítván, sem a' Követeket *pro tractatu admittálni*, se azoknak *Principalsit*, a' Nemes Ország Rendeit, *Statusoknak agnosca*lni nem akarta Nem kevés okot adtanak erre, némely Nemzetét meg-tagadó, és most-is az Ellenségnek veszélyes árnyéka után futosó, Országunk mételeyei; a' kik már annak előtte-is a' Haza Szabadságinak minden ki-keresett úton való el-törlésére, tsalárd hízelkedésekkel az idegen Nemzetet fel-ingerleni, s

azzal magoknak tolvajlott *gratiá*t és hasznot nyerni szokván, nem irtóztanak Hazájok veszedelmére Ellenségünknek olly tanátsot adni, és másként-is fel-fuvalkodásban meg-rögzött szándékát olly követségbeli *propositió*kkal éltetni, hogy az egész *Statusok* nem tsak meg-elégedtenek légyen az *Austriai* el-rendelt *Regimennel*, hanem egyszersmind annak Nemzetségre terjedő örökös Országlását is fel-állítani kívánnyák és javallják. Méltán fel-buzdúlhat ezen a' Haza fiainak igaz Magyarai vérek, és az Országnak illy hitetlen Áruói ellen olly példás büntetést rendelhet, hogy a' kik nem tsak magokat, hanem Hazájokat is örökös birodalomnak igája alá rekeszteni kívánták, még *Posteritassokban*-is az örökös *proscription*nak és büntetésnek súlyos jármát példájúl viseljék! Mertugyan-is, a' reménlett 's óhajtott Békességnek meg-gállását okozván, annyira nevelték az által az Ellenség szívét, hogy végre utólbi Irásában tsúfolódván, mirigyesszándékának foga fejeřit ollyan nyilván ki-mutatta, melly szerint az egy *simplex Amnistiá*-nak kínálásán kívül, a' Haza földhöz vertt egyéb Szabadságinak leg-kissebb részében való vissza-adásával még tsak nem-is álmodozott; sőt inkább a' Haza Áruóinak meg-irtt hízelkedeseken magának tsalhatatlan *Just* építvén, és azzal a' Külső Fejedelmeknél-is ditsekedvén, ámbár *fundamentum* nélkül, mindazáltal bátran *tripudiál sub specie justi Tituli*, ama' vers énekléssel;

Lucidit in casses praeda petita meos.

Kihezképest a' Nemes Magyar Országi öszve-

szövetkezett *Statusok* észben vévén az általunk *deputált* Erdélyi Követ Urakkal edgyütt, az *Austriai* Háznak illetén ki-keresett fondorló dolgait, és egymáshoz való kötelességekről meg-emlekefvén, készebbek valának velünk edgyütt a' tovább való Hada-kozásnak sok ellenkező szelekkel egyvetyges háborújában ereszkedni, mint sem édesgető Síp szavára magokat az Ellenségnek hálójában illy vigyázatlanul béboríttatni: a' mint-is felettébb bizonyosnak láttyuk, hogy óhajtott bódogulásunkat egyedül tsak egy öszve kötött akarattal és meg-egyezelt értelemmel 's jó rendel folytatandó fegyverkezésünk által reménlhettyük leg-bizonyosabban: mellyre nézve még most a' Békességről tsak gondolkodnunk-is haszontalan levén, midön annak el-érésére a' rajtunk könyörülő Isteni segedelemnek bizodalmaiban, tsak az edgy Nemzet-séges Hadakozásnak folytatását láttyuk leg-inkább szükségesnek; ezen mostani *proposition*kkal nem egyébre czélozunk, hanem hogy ezen Országunknak *Politiai*, *Oeconomicumbéli* és *Militaris* dolgai olly rendben hozattassanak, hogy az által Országunkban lévő minden Rendü hiveink kívánságok szerint *conservál*tattassanak, és egyedül tsak a' Nemzetséges köz ügyünk Elönkben tárgyúl vött czéljára álhatatos szível és erővel futván, azt az örökös tsendes Békességnek vissza-hozásával vígan koronázhassuk.

A' mi azért leg-elsöben-is a' *Politiai* állapotokat illeti; közben-veti itt magát az egyenes, sem jobra, sem balra nem hajló Mértéket kezében hordozó Istenes Igasság, a' melly mind a' Fejedelmi 's Ki-

rályi Székeket meg-erössíteni, mind pedig az Országokat az idegen Nemzetnek igája alól, ama' kemény ki-adott *Sententia* ellen: *Propter iniustitiam transfert Deus Regna de Gente in Gentem*; tapasztalóképpen megmenteni szokta: kinek óltalmazására, mint ama' *Colchos* Várossában lévő Arany gyapjúnak őrzésére, immár a' Tanács Urakat és egyéb Ország Tiszteit Fejedelmi *authoritasunk* szerint helyben állítván; mivel minden dolgoknak jó és illendő renddel való folytatására az Ország Törvénye és Szokási egyengetnek és mutatnak leg-inkább útát; mind azoknak rendben való hozását Fejedelmi hivatalunknak lenni tudván, midőn az Orzágnak minden Szabadságiban és Törvényeiben lött meg-bántódásiról szabados Tudomány-tételt kívánunk, egyszersmind megnyúgott elmével lenni akarjuk a' Nemes Ország Rendeit, hogy valamiben a' Haza Törvényeinek, bé-vött Szokásinak a' sok hatalmaskodások által ki-oszlott esz-vesztő újj ösvényeiben való tévelygéseket meg-ismérjük, azoknak a' régi igasságnak nyomdokival ki-irtatott 's meg-erössített Ország últyára vissza-vitelinek elmulatói nem lészünk.

Mivel pedig ezen Orzágnak a' sok (ámbar maga Haza-fiaiból álló:) hatalmaskodóknak kezek alatt való nyomorgattatását, és régtől fogva, ne-talámtán még a' Német igája előtt-is gyakoroltatott terheltetésit, mind keserves szível hallottuk, mind említtyük; ellenben pedig az igasságnak ki-szolgáltatását Fejedelmi Székünk egy oszlopának lenni bizonyoson ismerjük, Országunk minden Rendeinek meg-maradá-

sára hasznosnak láttyuk; hogy tsak ezen mostani Gyülekezet alkalmatosságával-is, kinek-kinek akár in *communi*, akár *privatim* lött fájdalmas meg-bántódásit, és akár melly Rendben lévő hiveinktől okozott panaszit nem tsak meg-halgassuk, de annak-felette mind ezekből az annak utánna származható gonosznak elhárításáról is állandó jól végezzünk. Kiváltképpen pedig mindenekben a' Törvényt állandó fundamentomúl vévén, nevezetesbben azoknak szájak kényére ficzkádozó szilajságokat meg-zabolázhassuk, a' kik Tisztségekkel *abutálván*, hitekről 's haza-füi szereteteokről el-felejtkezvén, az Özvegyeknek, Árváknak, Szegényeknek és Gyámoltalanoknak zaklatatások, és tsak nem sarczoltatások által magoknak hasznot és uraságot keresni szoktanak: a' mint-is hogy tovább az illetén törvénytelenességgel az ügyefogyottak Attyának a' Felséges Ur Istennek boszszú-álló karjait, és méltó haragját Reánk 's úgy az egész Országra önként ne ingereljék, és Magunkra ujjaink között való haszontalan el-nézéssel, mint az ég felé vetett követ, annak le-rohanó súllyát ne húzzuk; Kivánunk erről az Országgal egyetemben olly módot és rendet szabnunk, a' mellynek Fejedelmi hivatalunk és kötelességünk szerint meg-tsalhatatlan Ör állói és *Executori* lévén, szives igyekezetünknek, és az igassághoz való szeretetünknek jó ízü gyümölsét tapasztalhassák Fejedelmi Székünknek minden hivei.

Rend szerint követvén a' *Politiai* állapotokat az *Oeconomícumbéli* rendelések, mind ezekre melly helyes gondolkodásokkal kellessék lépünk, nem tsak

a' mostani ügyünkért ki-vontt és már ennéhány esztendőül fogva villongó Fegyverünk mutattya-meg; de az Isteni Kegyelemből következő jó Békességnek és Tsendességnek állapottya-is meg-kivánnya. Mivel valaminthogy az Hadakozást Kínts és Tárház nélkül folytatni akárhol-is lehetlenség; úgy a' Békességnek állandó vóltához-is akkor vagyon minden Országoknak reménségek, a' midön jövedelmeknek és kintseknek szaporításával mind magokat tündököltetik, mind azoknak jó folytatásával a' Szegénységet vigasztalják, és a' bőségnek meg-szerzésére 's megmarasztására, a' Tengerbe bé és vissza-folyó vizeknek példájok szerint, sok jó ki-keresett rendek által el-fogyhatatlan kútat ásnak; tsak nem szükségesképen javalhatnók itt, ama' minden Országok gazdagulásának főbb Istápját, a' szomszéd Tartományokkal folytatni szokott köz Kereskedést, a' melly kiváltképen a' bővebb mértékben lévő *Naturale*knak, más szükséges *requisitum*okért való el tserélésében fundáltatván, melly nagy hasznára 's elő-mozdítására lenne a' mostani Fegyverkezésnek annak el-kezdése, és az arra *deputal*andó igaz Haza-fiak által való gyakoroltatása, annyival inkább nyilvánban meg-ismérheti ki-ki, a' mennyivel a' türhető *Impositio*ck által folytatható lehetőséget, az Ország lakosinak megterhelteéseken kívül lenni láttya. Ahozképest két karban tévén a' jövedelmeknek állapottját, minckelőtte magunk Fejedelmi *proventus*inkról szolanánk-is, vészszük elő azon köz Ország *fundus*sát: a' mellyet mind eddig-is melly szives indulattal kívántuk minden *pri-*

vatum haszon keresése nélkül szaporítani, tsak az-is meg-mutathaltja, hogy miolta Isten ő szent Felsége Kegyelmes rendeléséből ezen Nemes Ország Fejedelemségére választattunk, a' *Fiscalitas*oknak és az Ország minden jövedelmeinek hasznát egyedül tsak ügyünk elő-mozdítására el-annyira szántuk és költöttük, hogy mind azokból magunk szükségére semmit sem fordítottunk: a' melly-is hogy annál jobban ki-nyilatkoztassék, az Ország nagy javára lenni láttyuk, hogy *deputált*assanak olly igasság szerető személyek, a' kik mind azokról illendő számot vehessenek, valakik akár melly nével nevezendő jövedelmek *admini-*
*stratic*jában, akár parantsolatunkból, akár parantsolatunkon kívül *ingerált*ák magokat: Sőt annak felette méltónak ítélthetik az-is, hogy a' kik az idegen Nemzet birodalma alatt, az Ország lakosinak véres vérejtékekkel keresett javokat nádály módra ki-szíván, a' Bécsi Tárházakat *Commissariusi Titulussok* alatt *Millie*kkal töltötték, és azoknak maradványiból magoknak Uraságot és Jószágot vadásztanak, jövendőben-is a' szám-adásnak rámájára húzattatván érdemlett jutalmokat el-vegyék. Mindazonáltal minthogy mind ezen feljül irt jövedelmekből, a' következő és most-is folyó Hada-kozásnak *continuálás*ára, és nevezetessen, mind a' Hadak fizetésére, Erösségeknék építésére, az *Artill-*
riáknak elő-készítettetésére, mind pedig azon feljül az Élésnek meg-szerzésére, és Hadak táplálására ki-vántató szükséges költségek ki-nem telhetnek; mind ezeknek orvoslására (úgy-is *sine nervo belli* Hada-kozásunknak jó végét nehezen várhatván:) tanátsos

olly módokról gondolkozni, a' mellyekből az Ország lakosinak és föld népének el-viselhetellen igája és végső romlása ne következnek: Nagy könnyebséget mutatna erre, a' hasznossan bé-hozott, és tsak némely most-is magoknak Kíntset és *Mammort* gyűjteni kívánó Haza lakosinak fősvénységek által igazetben és betstelenségben vött Réz *monetának* előbbeni folyására való vissza-hozatása; a' melly mitsoda kár nélkül való útakon mehetne inkább véghez, minnek-előtte arrol Magunk-is köz tanátskozással valamely állandó jót végeznénk, a' Nemes Ország igaz Tagjainak 's Hiveinknek *projectatioit*-is ez iránt kedvessen el-várjuk

Járúlván ehez az-is, hogy az el-múlt mostoha időknek súllyos vólta miatt Fejedelmi jövedelmeink a' *Fiscalitasok*nak és egyéb hasznoknak el-idegenítésével, annyira meg-tsököntenek, hogy mind azokból Fejedelmi Méltóságunknak meg-felelni, és Országunk ditsösséges tündöklő hírét tovább-is ki-terjeszteni tsak-nem lehetetlennek láttyuk. Mivel pedig azoknak *abalineatioj*át és a' Fejedelmi Széktől való el-szakasztatását a' Nemes Ország Törvényei-is tiltyák és nem engedik; méltó és szükséges dolgot tselekesznek a' Tekintetes Nemes *Statusok* és Rendek, ha azokat Laistrom szerint való *specificatioban* vétetvén, ki-keresésében olly módokat találnak, a' mellyek mind a' Fejedelmi jövedelmeknek el-múlhatatlan *reincorporatioj*át *facilitálják*, mind pedig azoknak az igasság rendi szerint *legitimálható Possessorit* illendő *bonificatioval* *consolálják*.

Mind ezek felett elő-adgya harmad rendben magát, ama' Nemzetséges ügyünk elő-mozdításának fő Istápjá, a' *Militaris* állapotnak jó rendben való vétele. Meg-valljuk, örömmel tellyes indulattal ditsekedve szemléltük, melly igaz *Martialis* Magyar vérnek felbuzdulásával bizonyították a' mostani Hadakozásnak elein meg-nyomorodott Hazájokhoz való szereteteket és hűséget, a' Fegyverben öltözött Ország lakosi: a' kiknek ízeken lévén az *Austriai* nyakokon fekütt igának keserősége, édesnek tetszett vala akármelly veszedelmek között-is piros véreknek ki-omlása annak el-törésére. De ímé! a' midön a' régi vitézkedő Magyar *Virtus*nak mint a' Phoenixnek por hamvából való fel-elevenedését tellyes reménységgel naponként inkább-inkább váránk, nem lehet pironkodó panasz nélkül el-halgtatnunk, az olly természet szerint vitézségre termelt szívnek, 's annak szikrájából ki-lángozott frissességnek, a' henn lévő mostani Ellenségnek kevés vólta 's attól való nem tartása miatt lőtt meg-állapodását; hogy a' midön szerentsés Fegyverkezésüknek böldegülését, 's annak egész tellyességre menendő óhajtott czélját már óránként tapasztalunk kellene; nem tsak magokat puhaságra adván (mint-ha már egészen a' mostani Hadakozásnak habjai közül a' Tsendesség rév-parttyára Nemzetségestől ki-verdőtünk vólna:) a' Táborozásnak gyakorlásától közönségesen ki-vonni igyekezik; de annak felette *in individuo*-is mind a' Nemes Vármegyék és Szász Székek, a' melly Söldos Vitézlo Rendet önként a' Hazá általmára Ellenségünk ellen adni ígérték, hol ím-

mel ámmal állíttják; hol a vissza-szökteket ártalmas botránkozással *foveálják*; hol pedig fegyvertelenül és ruhátalanul, 's úgy nem különben ollyakat, a' kik vagy ifjú gyermeki vóltokra, avagy meg-öregedett állapattyokra nézve *inhabilisek* (:tsak hogy az által a' számot ki-pótolhassák :) taszítván elő, a' Hadakozás természetinek süllyáról könnyen gondolkodnak, és az által magok önnön javára czélozó Haza ügyének előmozdításában nem kitsiny gállást téznek. Meg-kell vallanunk, nagy okot szolgáltatott, azon régi Magyar *Martialis Virtus*nak le-vetkezésére az *Austriai* Háznak titkos *practicával* gyakorlott Kormányozása: a' ki már sok *Saeculum*októl fogva irigyelvén Nemzetünknek vitézkedő Szablyájával ditsőségessen nyertt, és egy Tengertől a' másíkgi ki-terjesztett Határinak birodalmit, sajnálván széles e' Világon meg-edgyezett *Stylussal* ki-prédikállott ama' szép *Titulussát*, mellyel az egész Keresztyénség *Antemuralejának* nevezetett, és egyszersmind tartván és félvén, hogy továbbra-is a' mit az Isten és a' természet szívében bé-öltött, ha a' meg-szűnés nélkül való Hadakozás gyakorlásának harmattyával neveltetnék, az ö veszedelmére és boszszú-állására-is fel ne nevelkedgyék; nem tsak minden útakat módokat el-foga töle, a' midön az Aegyiptombéli istentelen tanáts szerint, a' jobbágyságnak és örökös adózásnak igája alá szoktatá; hanem a' főbb Haza-fiait-is a' Hadi Tisztségektől hol meg-fosztván, hol azon hivatalra bé nem vévén, az otthon való ülésre, és Házi *Oecomiabéli* gazdálkodásban való heverésre erőszakos

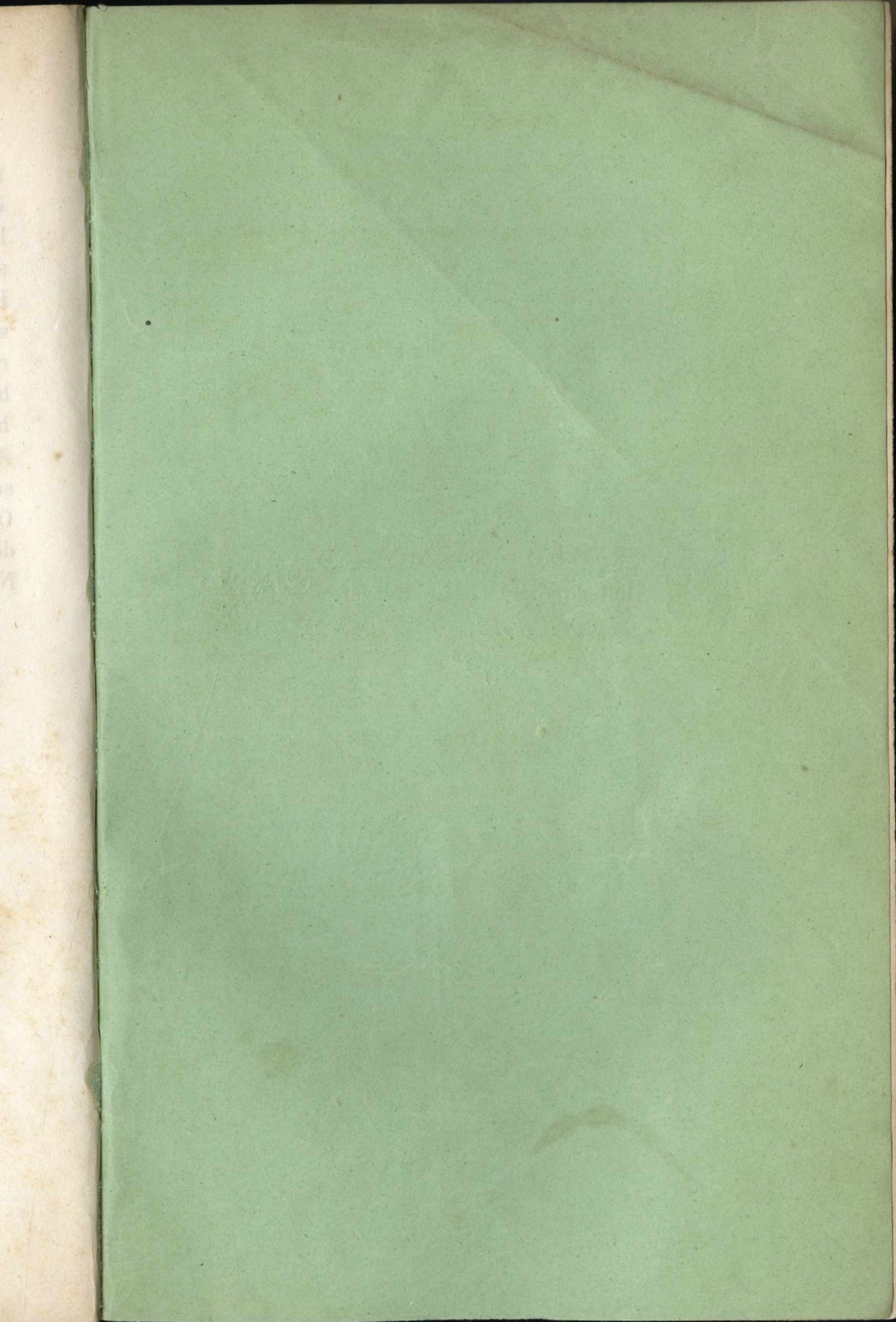
alkalmatosságot nyújta. Mivel pedig Istenünknek nagy Kegyelme sziveinket, karjainkat és szablyánkat azon rabság alól ki-szabadítá; avagy tsak a' közönséges háborúnak és veszedelemnek (:a' melly ugyan köz meg-edgyezett erőt és tehetséget kíván:) fenn forgó állapottya kinek-kinek szívét és indulatit méltán fel-indíthattya arra, hogy nyughatatlanságinak, fáradozásinak és vére hullásának olly fősvénységét édes Hazájához ne mutassa, a' melly által más felebarátyának vérével kívánnyon Magának és Maradékának Szabadságot és Tsendességet nyerni: Sőt inkább maga előtt viselvén ditső Eleinek vitézkedése által nyertt Nemesi *praerogativáját* és *Privilegiumit*, bizonyítsa-meg tulajdon jó maga viselésével-is, hogy nem tsak mind azok érdemlett bérül szállottak reája; hanem maga Személyében-is azoknak újjolag való meg-nyerését méltán *praetendálhattya* Fordíttyuk szükségesképpen innen *Propositionkat* a' régi ditsösséges hirtel tündöklő Nemes Székely *Nationa*; Kinek úgy-is jó emlekezeti az egész Világ szegeletit bé-töltvén, nem szükséges, hogy a' Nemes Ország Rendei előtt Hadi *Virtussának* ki-hirdetéséről bő beszéddel szöljünk; mint a' kik magok-is meg-vallhattják annak vitélő Fegyvere által lött magok gyakori meg-óltalmaztatását, és ezen Országunknak mindenkori Ör-álló oszlopának lenni az idegen Nemzet-is mind tudta, mind bánta. Bizonyára szép rendit láttyuk és tapasztaljuk ebben a' — — dolgainak, és nem-is irigyelheti senki ezen Nemes *Nationak* abbéli kereken ki-terjedt nagy *Privilegiumit* és Szabadságit, a' mel-

lyekkel olly nagy haszonnak az Országra való ki-áradásáért eleitől fogva meg-tiszteltettek, és mind ekkoráig is meg-bántódás nélkül élnek; de ámbár (:a' mint feljebb említők:) itt-is meg-vetette legyen minden mesterségeit az *Austriai iniquitasnak mysteriuma*: a' ki régtől fogva mindenkor fenn-állott Szabadságinak meg-vesztegetésére a' Hadakozástól elvonván, ezen Hadi *Virtusokra* termelt Nemes *Natiot* a' szokatlan adózásnak jármával sanyargatta, és a' rüt puhaságnak fertőjébe taszítani a' végre szándékozta; hogy ezen Országunknak Istápját lábáról le-vágván, azt tselekedhesse a' Nemes Haza egész *Corpussával*, a' mint köz beszédben helyessen szokták mondani: *Arbore dejecta quivis ligna colligit*. Mivel pedig a' mennyiben a' Hadakozásnak el-múlhatatlanul való szükséges jó rend tartását Országunk javára valónak lenni láttyuk, ugyan annyiban annak jó módok által való fel-állítását ki-munkálódnunk és siettetnünk a' Nemzetséges ügynek elő-mozdítása kívánnya; arra vessék egész elméjeket a' Nemes *Statusok* és *Rendek*, melly szerint mind a' Nemes Vármegyék a' fenn-állítandó Söldos Katonák, és Kapu szám szerint való Hajduk állapottyában; mind a' Becsületes Szász *Natio* a' tőle esendő Drabantok iránt; mind pedig kiváltképpen a' Nemes Székely *Natio* a' maga *insurrectioja* végett, olly módról és rendről tanátskozzanak, *discurráljanak* és végezzenek, hogy mind most az Ellenség ellen téjendő *operatiora* elégségesek, mind az Ország jövő öltalmazására-is mindenkor készek és alkalmatosak legyenek: 's úgy

nem különben azoknak ruházattyokról, fegyverekről és *sustentatio*jokról olly állandóképpen *providál*janak : hogy az által sem a' Hadakozásnak folyamattya rövidséget ne szenvedgyen, sem pedig az Ország egész Lakosinak ekkoráig szívünk fájdalomára gyakoroltatott zaklattatási továbbra ne nevedgyenek : és el-utóljára, szívünk szakadva óhajtott és vártt Nemzetséges böldegülésunkat, mind mi el-érjük, mind pedig annak bizonyos vóltát *Posteritas*inkkal-is tapasztaltathassuk. A' melly bölts, hasznos és elő meneteles tanátskozá-sokra, hogy az igaz ügynek Ura Istene a' Nemes Országnak maga áldását és segedelmét nyújtsa, midön igaz Atyai szível kívánnjuk, egyszersmind a' Nemes *Status*oknak, és Országunk minden Rendei-nek, Fejedelmi Kegyelmességünknek és Szerete-tünknek *propensio*ját ajánljuk!

DE BALLAGI GÉZA.

Bolti ára **20** ezüst krajczár.

